

Ранко Павловић / ВАТРИШТА

Пројекат
ВАТРИШТА

Идејни творац пројекта
Бранко Перић

Уредник
Зоран Колунџија

Рецензенти
Проф. др Милош Ковачевић
Проф. др Слободан Владушић
Проф. др Слободан Рељић

Ранко Павловић

ВАТРИШТА

Илустрације

Боро Божић

ПРОМЕТЕЈ

Нови Сад

2025.

Где ја стадох – ти продужи!

Још смо дужни – ти одужи!

Јован Јовановић Змај

Умјесто прослова

НИКО НИЈЕ ИЗОСТАВАЉЕН

Када ми је публициста, приповједач и романописац Бранко Перић предложио да стихом портретишем најзначајније и најзанимљивије писце српског језика, сматрао сам да ову замисао никако не могу прихватити. Ко ће, питао сам се, за толики број поклоника лијепе и моћне ријечи, који су кроз трајање оставили дубок траг у књижевности, наћи прави приступ њиховом животу и дјелу и кроз пјесничку форму подићи им макар и скроман стиховани споменик? Међутим, након дужег размишљања, дошао сам до закључка да је то ипак могуће, под условом да се утврде неки критеријуми од којих се не би одступало. И, тако је почело.

Идејни творац ове замисли сложио се да пројекат назовемо Ватришта, што би требало да значи да ће овим поетским вијенцем бити обухваћени само они писци уз чију годину рођења стоји и година њиховог коначног одласка у своје дјело, у плава пространства и наше памћење. Другим ријечима, писци чији је стваралачки пламен неминовност угасила, али су остала ватришта која нас њиховим дјелима грију и раширују нове ватре.

Сам себи сам поставио још нека правила с којима се Перић сложио. Договорили смо се да сваком писцу буду посвећена два катрена, остварена у дванаестерцу, с кратким предахом иза шестог слога у сваком стиху. У тих осам стихова – а знао сам да то неће бити нимало лако – пјесничким средствима, чија моћ зависи и од стваралачке снаге пјесника, ваљало је макар назначити основне биографске, библиографске и поетичке карактеристике сваког писца. Предстојала је, дакле, неизвјесна авантура, подложна свим врстама похвала и критика.

Договорили смо се такође да писци у књигу буду уврштени према години рођења, а у оквиру исте године по азбучном редослиједу презимена (првог ако их писац има два).

Потпунијем представљању писаца који су својим дјелом обиљежили посљедња три вијека књижевности српског језика, сматрали смо, требало би да допринесу и њихови ликовно обликовани портрети, па је Перић нашао заљубљеника у цртеж коме је ово прво озбиљније представљање јавности.

И сад, ко овлашно прелиста књигу или погледа садржај, лако би могао закључити да су многи значајни и занимљиви писци изостављени. Прије него што у вези с тим поставе питање, желим да им дам унапријед одговор: НИКО НИЈЕ ИЗОСТАВЉЕН! И одмах да додам: АЛИ ЈЕСТ ОСТАВЉЕН за будућу/будуће књигу/књиге из пројекта Ватришта. Послије ове, вјероватно ће неки други пјесник написати нову књигу, а није искључено да ће успједити и трећа, можда неке и послије ње, јер пројекат није временски ограничен. Управо зато, из свих периода остављени су значајни и занимљиви писци да се о њима пишу пјесме. Споменућу овдје само неке који су били на мом списку, али су намјерно остављени за будућу/будуће књигу/књиге: Захарије Стефановић Орфелин, Лукијан Мушицки, Ђуро Даничић, Јоаким Вујић, Милован Видаковић, Јаков Игњатовић, Стјепан Митров Лубиша, Јанко Веселиновић, Светозар Ћоровић, Станислав Винавер, па онда Иван В. Лалић, Младен Ољача, Дара Секулић, Војо Чолановић, Бранислав Петровић, Душко Радовић, Петар Пајић, Драган Лукић...

Они и многи други, да поновим, нису изостављени, него су – другима остављени.

Ранко Павловић

УКРАСНЕ САДНИЦЕ РАНКА ПАВЛОВИЋА

Не могу да се сјетим када сам и како дошао на идеју да писци заслужују да буду опјевани и да би једна таква антологија била необичан и достојан споменик њиховом стваралачком прегнућу. Тако се то догађа са идејама – никада не знамо како долазе, ко их шаље и зашто!

Дуго ме прогањала та опсесивна идеја. Знао сам да је опјевање пјесника тежак и незахвалан пјеснички посао. Понекад ми се чинило да претјерујем у давању књижевног значаја таквом стваралачком чину. Требало је о свему разговарати са људима од пјесничког заната, али нисам био сигуран како зналцима пјесничког израза то објашњавати, макар из читаочевог угла.

Није ми одмах падало на памет ни ко би се од писаца осмјелио да уђе у такав подухват. Онда сам се сјетио пјесама посветница у збиркама сонета Ранка Павловића. Рекао сам: Ранко се успјешно у томе опробао! Цијенио сам његову даровитост и лакоћу којом оставља пјеснички траг. Био сам сигуран да он то може! Требало је само смјелости да искусном писцу представим идеју. Са извјесном стрепњом сам смишљао како то учинити.

А онда ми је једне вечери од Ранка стигла порука: „Ноћас нисам могао да спавам, па сам устао у 4 и до 10 нешто писао и читао. Онда легао и спавао до 11. Тада си ти дошао, донио саднице некаквог украсног дрвећа и садиле смо. Срећом, нисмо ништа чупали, јер чупање је лош знак... Лаку ноћ!” Био сам изненађен! Ранку се указао наш посао заједничког „сађења”! Позвао сам га и рекао да му нисам без разлога дошао у снове са садницама, да је сан Божје провиђење, прст судбине или, у најмању руку, парапсихолошки феномен. Описао

сам му идеју о опјевавању пјесника и рекао да су то украсне саднице које сам му спремно.

Био је затечен. Отђутао је неко вријеме, а онда рекао: „То је занимљива идеја, али за мене тежак посао. То превазилази моје могућности”.

Након неколико дана стигла ми је уводна пјесма „Ватришта”. Снага те пјесме ме увјерила да је бљесак надахнућа одредио пут стварања.

Тако је почело! Стизале су пјесма за пјесмом. Са уживањем сам могао да пратим жар са којим се Ранко упуштао у авантуру која му се у први мах чинила немогућом. Био сам свједок надахнућа и мука у које је западао када није био задовољан остварењем, или када га је заустављао замор. И био забринут хоће ли издржати.

Уз пјесме је стигла и Ранкова идеја да се пјесме обогате портретима пјесника које би за књигу урадио неки сликар. Дао ми је задатак да трагам за илустратором и сугерисао издаваче, формат, прелом, сликарске технике... Све, само не име сликара коме бисмо посао повјерили.

На крају се сликар сам појавио! Моја млада колегиница са Пала, којој сам испричао Ранкова сновиђења и проблем са проналажењем сликара, послала ми је портрет Душка Трифуновића, који је за „Душкове дане” на Палама урадио млади сликар Боро Божић. Про-нашао сам на интернету Борине сликарске радове и закључио да самоуком и самородном таленту треба дати прилику да се докаже на великом задатку. Боро је оправдао моје и Ранково повјерење!

Тако су се остварили снови Ранка Павловића. Ватришта су претворена у башту од шездесет пјесничких украсних садница.

Завршавам ово кратко подсјећање у нескривеној нади да ће се пјесничка башта Ранка Павловића ширити новим засадима и претварати у живи споменик писцима и њиховом дјелу.

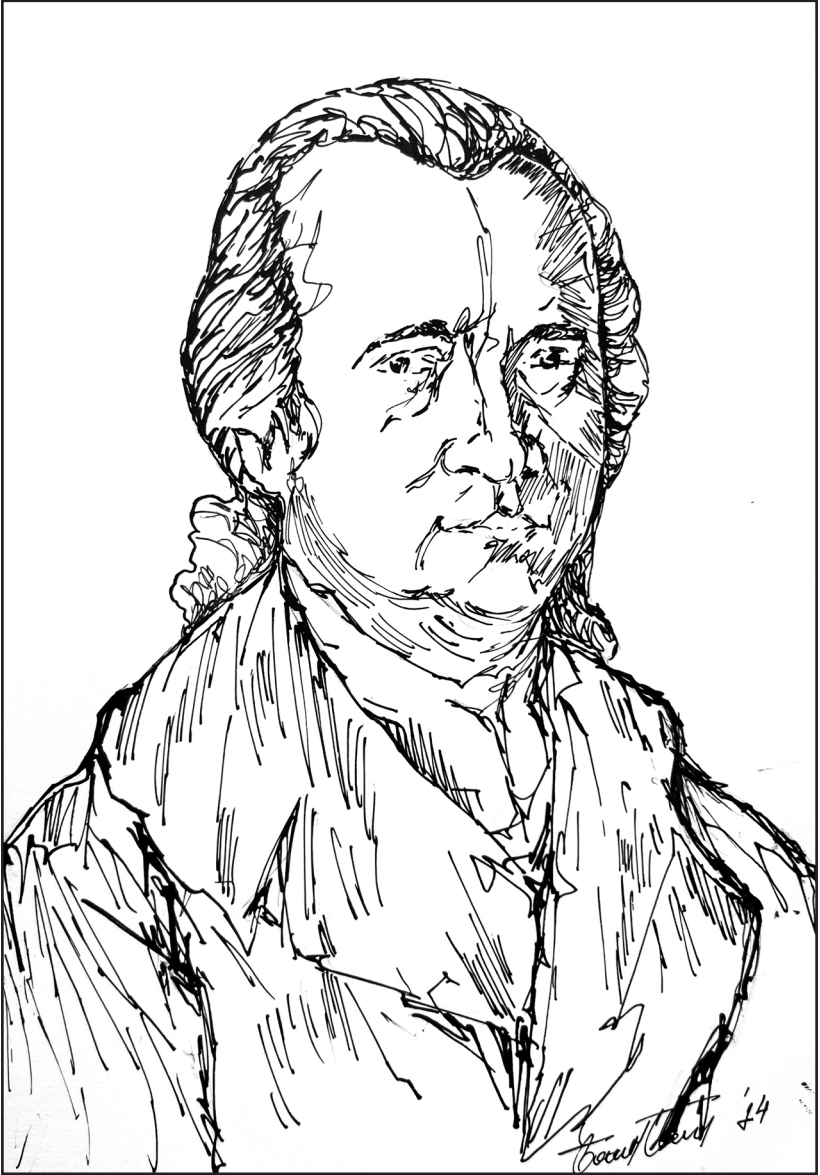
Бранко Перић

ЛИРСКА ВАТРИШТА

Кад изгори ватра, остану ватришта,
угљевље, пепео, тек трагови дима.
Пјесник у пламену не изгуби ништа,
иза пискарала тек угарка има.

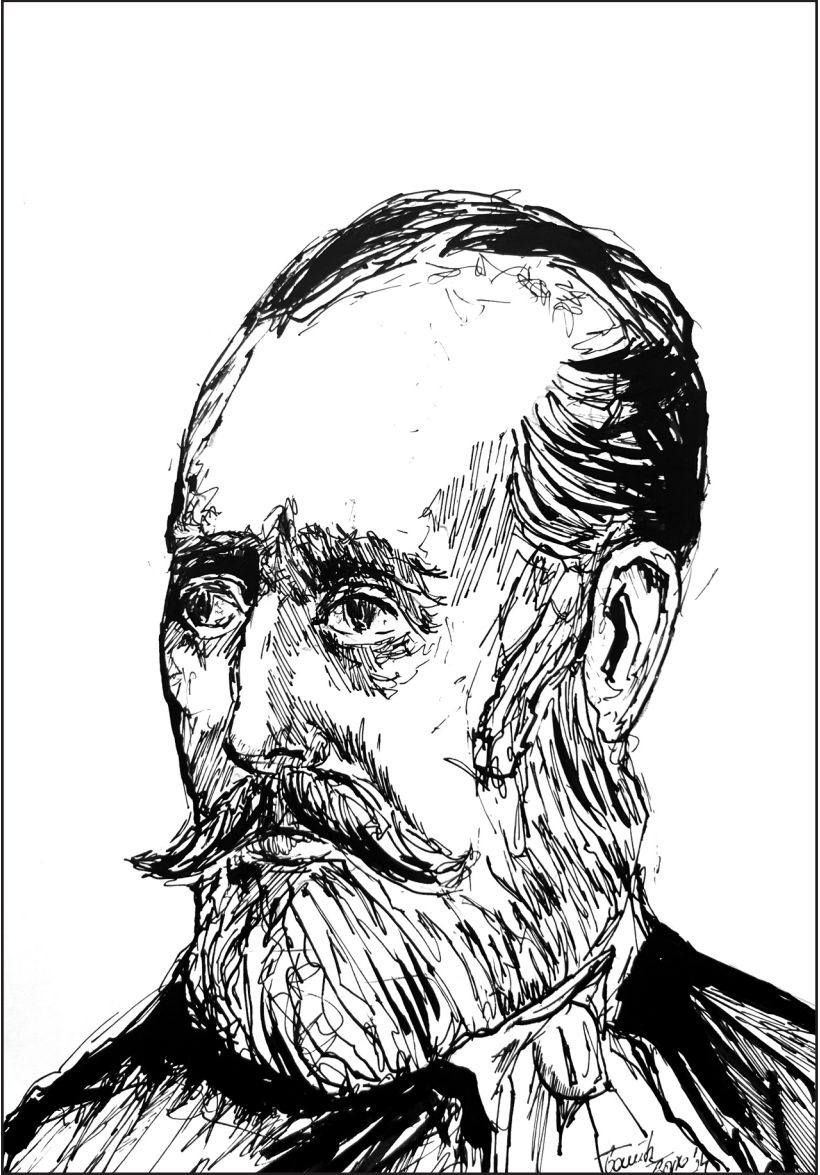
Пјесникова Пјесма на ватришту памти
чак вијековима, често много дуже.
Њему спомен диже онај што га памти,
у топлом пепелу њему саде руже.

ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ (1739–1811)

Свуда по Европи трагао за знањем,
одживио *Живот и прикљученија*,
пјесмом плео мисли, више или мање,
знао колико је моћна поезија.

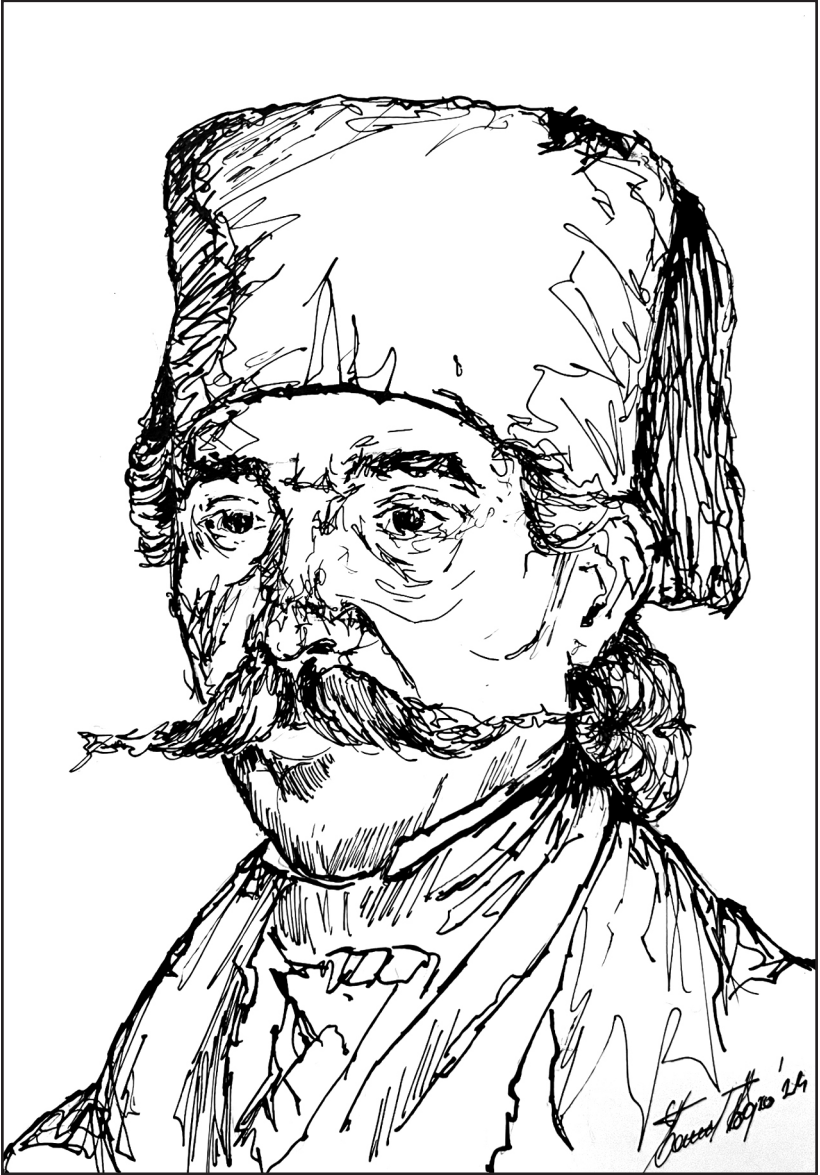
Он Велику школу оставио роду,
саговорник био му Харалампије,
здраваго разума сањао слободу,
стихом позивао: *Востани Србије*.

САВА МРКАЉ (1783–1833)

Учитељ, филолог, кратко монах, силом,
то је животопис, судбина Мркаља.
Часловац кудио, а азбуку притом
ћириличним писмом средио да ваља.

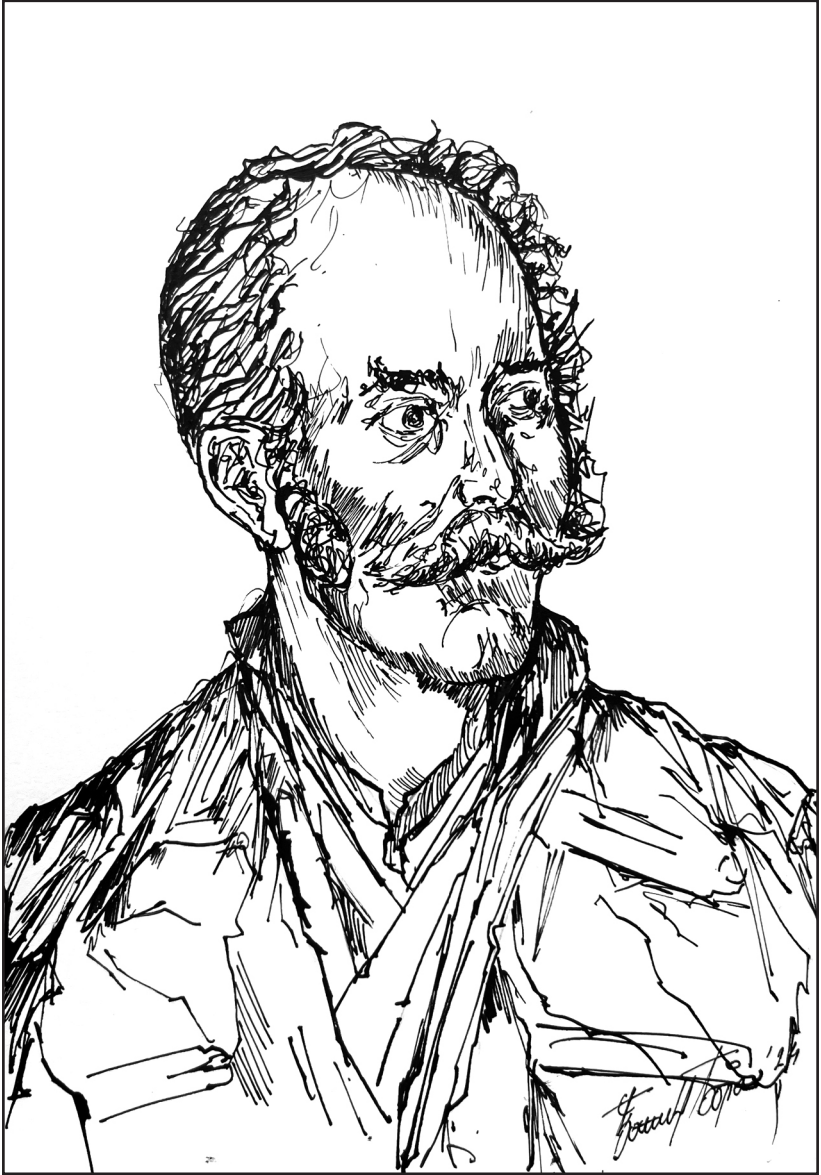
Од *дебелог јеџа* кренуо у битку
за народни језик – за сваки глас слово.
Овдје на добитку, тамо на губитку,
у Вуковом дјелу и дјело његово.

ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ (1787–1864)

У Беч сам носио ћирилична слова,
гријући их срцем, да их печатамо,
и ето *Рјечника*, злата из олова,
ето Светих књига, да молитве знамо.

Хром, вјечити путник, балканска беспућа,
европски друмови, Гете из Вајмара...
Народна ми пјесма била друга кућа,
душу ми гријао „језик говедара“.

СИМА МИЛУТИНОВИЋ САРАЈЛИЈА (1791–1847)

Знам, ти Учитељу учитељ си био,
учио си Њега, учио од Њега,
Његошеве снове сам си често снио,
за се Учитеља не нађе бољега.

Сербски Хомер ти си био на свој начин,
у дебелој сјенци већега од себе.
Сербске илијаде да опјеваш, значи,
бјеше ти со суште пјесничке потребе.

ПЕТАР ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ (1813–1851)

Бјеше једна ноћца, *ноћ скупља вијека*,
и би један Пјесник, а бјеше Владика.
У тајанству срца спозна шта га чека,
и тад рече: Боже, Љубав је велика.

Само Теби одан, кршу, Роду своме,
Свјетлу Извиискре, без негва Слободи,
ја Ријеч ваздижем Цару небескоме,
у сужањство Вјере Пут трновит води.

